

เมื่อ SCO ขยายบทบาท : ไทย-อาเซียนอยู่ตรงไหนของเกมอำนาจ?

การประชุมสุดยอด SCO เมื่อ ๓๑ ส.ค. - ๑ ก.ย. ๖๘ ณ นครเทียนจิน ประเทศจีน ซึ่งเป็นการจัดประชุมที่ใหญ่ที่สุดตั้งแต่ก่อตั้ง มีมติสำคัญด้านเศรษฐกิจและความมั่นคง เช่น การตั้งธนาคารเพื่อพัฒนา SCO ออกพันธบัตร ใช้เงินหยวนดิจิทัล เสริมกลไกความมั่นคงไซเบอร์-อาชญากรรมข้ามชาติ และผลักดันระบบดาวเทียม BeiDou กับกระเปาะพลังงานสีเขียว พร้อมการประกาศข้อริเริ่มธรรมชาติโลก (GGI) ของจีน ถือเป็นการให้ความสำคัญกับ SCO ในฐานะเวทียุทธศาสตร์ของจีน รัสเซีย และอินเดีย ขณะที่ไทย-อาเซียนจะเตรียมพร้อมรับมือกับความท้าทายที่เกิดขึ้นเหล่านี้อย่างไร...

เมื่อวันที่ ๓๑ ส.ค. - ๑ ก.ย. ๖๘ ประธานาธิบดี สี จิ้นผิงของจีนได้เป็นเจ้าภาพการประชุมสุดยอดองค์การความร่วมมือเซี่ยงไฮ้ (Shanghai Cooperation Organization : SCO) ประจำปี ๒๐๒๕ ณ นครเทียนจิน การประชุมครั้งนี้เป็นครั้งที่ ๕ ที่จีนเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมสุดยอด SCO และเป็นการประชุมสุดยอดที่ใหญ่ที่สุดนับตั้งแต่ก่อตั้ง SCO ขึ้นมา โดยมีสมาชิก SCO ทั้ง ๑๐ ประเทศ ได้แก่ เบลารุส จีน อินเดีย อิหร่าน คาซัคสถาน คีร์กีซสถาน ปากีสถาน รัสเซีย ทาจิกิสถาน และอุซเบกิสถาน เข้าร่วม รวมถึงผู้สังเกตการณ์ ๒ ประเทศ และประเทศคู่เจรจา ๑๔ ประเทศ ซึ่งครอบคลุมประเทศในเอเชีย ยุโรป และแอฟริกา และองค์กรระหว่างประเทศอีก ๑๐ องค์กร

สรุปผลการประชุมฯ ที่สำคัญ

๑. การพัฒนาเศรษฐกิจและเทคโนโลยี

การประชุม SCO ในปี 2025 มีผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมสำคัญ คือ การตัดสินใจของประเทศสมาชิกในการจัดตั้งธนาคารเพื่อการพัฒนา SCO (SCO Development Bank) เพื่อเป็นกลไกด้านการเงินสำหรับสนับสนุนโครงการการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาค ความพยายามดังกล่าวได้รับแรงขับเคลื่อนจากบทบาทที่เพิ่มขึ้นของจีน ภายใต้บริบทที่รัสเซียมีความจำเป็นต้องพึ่งพาการสนับสนุนทางเศรษฐกิจและการเมืองจากจีนมากขึ้น

นอกจากการจัดตั้งธนาคารแล้ว ที่ประชุมฯ ยังเห็นชอบให้จัดทำพันธบัตร SCO และสนับสนุนการใช้ “เงินหยวนดิจิทัล” เพื่อการชำระเงินทางการค้าและพลังงาน ซึ่งถือเป็นก้าวสำคัญในการลดการพึ่งพาเงินดอลลาร์สหรัฐฯ และเสริมสร้างความเป็นอิสระทางเศรษฐกิจของภูมิภาค ขณะเดียวกัน จีนได้ประกาศจัดตั้งรูปแบบความร่วมมือใหม่ ๖ ด้าน ได้แก่ พลังงาน อุตสาหกรรมสีเขียว เศรษฐกิจดิจิทัล นวัตกรรมเทคโนโลยี การศึกษาระดับสูง และการศึกษาอาชีวศึกษาและเทคนิค ซึ่งสะท้อนถึงการเสริมสร้างความเป็นผู้นำของจีนภายในกลุ่ม SCO

การประชุมฯ ครั้งนี้ยังได้พัฒนากลไกด้านความมั่นคง โดยจัดตั้งศูนย์ประสานงานใหม่ ได้แก่ ศูนย์ต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ ศูนย์ความมั่นคงสารสนเทศ และกลไกปราบปรามยาเสพติด เพื่อยกระดับความร่วมมือด้านการเมือง ความมั่นคง และการบริหารจัดการภาครัฐระหว่างประเทศสมาชิก

สำหรับด้านเทคโนโลยีและพลังงาน ที่ประชุมฯ ได้เห็นชอบให้ประเทศสมาชิกสามารถใช้ระบบดาวเทียมเป่ย์โด่ว (BeiDou Navigation Satellite System : BDS) ของจีนเป็นทางเลือกที่มีความมั่นคงมากขึ้นจากระบบกำหนดตำแหน่งบนโลก (Global Positioning System : GPS) รวมทั้งการสนับสนุนแนวคิด “กระเปาะพลังงานสีเขียว” (Green Energy Corridor) เพื่อการพัฒนาพลังงานสะอาดและเครือข่ายพลังงานที่ยั่งยืนในเอเชียกลาง

๒. การประกาศข้อริเริ่มธรรมชาติโลก (Global Governance Initiative : GGI)

ในการประชุม “SCO Plus” เมื่อวันที่ ๑ ก.ย. ๖๘ ประธานาธิบดี สี จิ้นผิงได้ประกาศข้อริเริ่มธรรมชาติโลก หรือ GGI ซึ่งถือเป็นข้อริเริ่มครั้งสำคัญลำดับที่ ๕ ต่อจากข้อริเริ่มแถบและเส้นทาง (Belt and Road Initiative : BRI) ข้อริเริ่มการพัฒนาระดับโลก (Global Development Initiative : GDI) ข้อริเริ่มความมั่นคงระดับโลก (Global Security Initiative : GSI) และข้อริเริ่มอารยธรรมโลก (Global Civilization Initiative : GCI) โดย GGI มีรากฐานมาจากวัฒนธรรมและภูมิปัญญาอันเป็นเอกลักษณ์ดั้งเดิมของจีนเพื่อปรับปรุงธรรมชาติโลก ภายใต้แนวคิดหลัก ๕ ประการ ได้แก่ (๑) ความเสมอภาคอธิปไตย (Sovereign Equality) (๒) การยึดถือกฎหมายระหว่างประเทศ (International Rule of Law) (๓) การปฏิบัติตามพหุภาคี (Multilateralism) (๔) การสนับสนุนแนวทางที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง (People-Centred Approach) และ (๕) การมุ่งเน้นการดำเนินการที่เป็นจริง (Taking Real Actions)

SCO SUMMIT 2025

บทวิเคราะห์

๑. ด้านภูมิรัฐศาสตร์ การประชุม SCO สะท้อนให้เห็นประเทศสมาชิกที่เป็นมหาอำนาจทั้งจีน รัสเซีย และอินเดียต่างใช้ประโยชน์จากกลไก SCO เป็นเวทีผลักดันเป้าหมายของตนภายใต้กรอบเดียวกัน โดยจีนให้ความสำคัญกับ SCO เนื่องจากเป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมข้อริเริ่มแถบและเส้นทาง (Belt and Road Initiative : BRI) ซึ่งครอบคลุมหลากหลายมิติ ทั้งโครงสร้างพื้นฐาน พลังงาน และเทคโนโลยี ดังนั้น SCO จึงกลายเป็นกลไกที่ช่วยให้จีนสามารถขยายอำนาจเชิงยุทธศาสตร์ไปในยูเรเชีย และเสริมสร้างเครือข่ายที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ “ประชาคมร่วมอนาคตเดียวกัน” ของจีน

รัสเซีย เห็นว่า SCO เป็นกลไกในการดำรงอิทธิพลเหนือเอเชียกลาง และบรรเทาผลกระทบจากมาตรการคว่ำบาตรของชาติตะวันตก และการขยายตัวขององค์การสนธิสัญญาป้องกันแอตแลนติกเหนือ (North Atlantic Treaty Organization : NATO) รัสเซียมีบทบาทเชิงรุกด้านความมั่นคง การต่อต้านการก่อการร้าย และการปราบปรามอาชญากรรมไซเบอร์ อีกทั้งยังสนับสนุนด้านการเงินผ่านพันธบัตรร่วม SCO การมีส่วนร่วมนี้ไม่เพียงแต่ช่วยยืนยันสถานะของรัสเซียในฐานะมหาอำนาจโลก แต่ยังเป็นการรักษาอิทธิพลในภูมิภาคเอเชียกลางที่ถือเป็น “พื้นที่เชิงยุทธศาสตร์หลังบ้าน” ของรัสเซียอีกด้วย

อินเดีย ใช้กลไก SCO เพื่อเสริมสร้างผลประโยชน์ ทั้งในเชิงยุทธศาสตร์และพลังงานในเอเชียกลาง ภายใต้แนวคิด “ความมั่นคง การเชื่อมต่อ และโอกาส” (Security, Connectivity, Opportunity) โดยให้ความสำคัญกับการต่อต้านการก่อการร้าย การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และการบูรณาการทางเศรษฐกิจ

นอกจากนี้จีนยังมีการประกาศ GGI ในการประชุม SCO Plus ซึ่งประกอบด้วยหลักการ ๕ ประการ ที่สะท้อนทั้งภูมิปัญญาดั้งเดิมและการมุ่งเน้นผลประโยชน์ร่วมของประเทศโลกใต้ (Global South) และเป็นข้อริเริ่มที่จีนจะขับเคลื่อนไปพร้อม ๆ กับข้อริเริ่ม BRI, GDI, GSI, GCI ซึ่งเป็นข้อริเริ่มระดับโลกที่ครอบคลุมทั้งด้านเศรษฐกิจ ความมั่นคง การพัฒนา และธรรมาภิบาลระดับโลก จะเห็นได้ว่าการขับเคลื่อนข้อริเริ่มต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในช่วงหลายปีที่ผ่านมาของจีน ถือเป็นการส่งสัญญาณอย่างชัดเจนเป็นพิเศษถึงความพยายามของจีนในการที่จะเป็นผู้นำการพัฒนาระเบียบโลกใหม่

๒. ด้านความมั่นคง การจัดตั้งศูนย์ต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ และศูนย์ความมั่นคงสารสนเทศ รวมทั้งกลไกปราบปรามยาเสพติด สะท้อนการขยายขอบเขตของ SCO จากความร่วมมือด้าน “ความมั่นคงแบบดั้งเดิม” ไปสู่ความมั่นคงรูปแบบใหม่ (Non-Traditional Security) มากขึ้น ทั้งการต่อต้านอาชญากรรมไซเบอร์ ยาเสพติด และอาชญากรรมข้ามพรมแดน กลไกเหล่านี้ยังช่วยเสริมภาพลักษณ์ของ SCO ว่าไม่ใช่เพียงพันธมิตรทางการทหารเชิงยุทธศาสตร์ แต่ยังเป็น “เวทีบูรณาการด้านความมั่นคง” ในการรับมือกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่

๓. ด้านเศรษฐกิจ-การเงิน การจัดตั้งธนาคารเพื่อการพัฒนา SCO ถือเป็นก้าวสำคัญในการสร้างกลไกการเงินระดับภูมิภาคที่เป็นอิสระจากตะวันตก โดยเฉพาะจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) และ

ธนาคารโลก บทบาทดังกล่าวสอดคล้องกับทิศทางของจีนในการผลักดัน “ระเบียบการเงินใหม่” ที่ลดการพึ่งพาเงินดอลลาร์สหรัฐฯ การออกพันธบัตร SCO และการสนับสนุนให้ใช้เงินหยวนดิจิทัล (e-CNY) ในการค้าพลังงานและโครงสร้างพื้นฐาน แสดงถึงความพยายามของจีนในการสร้าง “สถาปัตยกรรมการเงินคู่ขนาน” ซึ่งทำให้จีนมีอำนาจต่อรองและอิทธิพลเชิงโครงสร้างในภูมิภาคมากขึ้น ในขณะที่รัสเซียที่อยู่ภายใต้การคว่ำบาตรของตะวันตกก็ยิ่งต้องพึ่งพากลไกเหล่านี้ที่จีนเป็นผู้ขับเคลื่อนหลัก

๔. ด้านพลังงานและเทคโนโลยี การผลักดันให้ประเทศสมาชิกใช้ระบบดาวเทียม BeiDou ของจีน เป็นการท้าทายความเป็นผู้นำด้านเทคโนโลยีของสหรัฐฯ ที่ครองอำนาจในระบบ GPS มานาน การใช้ BeiDou ไม่เพียงเพิ่มความมั่นคงด้านข้อมูลและระบบนำทาง แต่ยังทำให้จีนขยายอิทธิพลเชิงเทคโนโลยีในระดับภูมิภาค ขณะเดียวกัน การริเริ่ม “ระเบียบพลังงานสีเขียว” ตอบโจทย์ความมั่นคงทางพลังงานและการเปลี่ยนผ่านสู่พลังงานสะอาดในเอเชียกลาง ซึ่งเป็นภูมิภาคทางยุทธศาสตร์ที่มีทรัพยากรพลังงานมหาศาล

ข้อเสนอแนะ

๑. ด้วยสภาพแวดล้อมระหว่างประเทศที่การแข่งขันทวีความเข้มข้นมากขึ้น ประเทศไทยและกองทัพไทยควรกำหนดท่าทีทางการทูตอย่างรอบคอบและรัดกุม พร้อมทั้งสร้างความชัดเจนในการตั้งและรักษาผลประโยชน์จากประเทศคู่สัมพันธ์ให้มั่นคงยิ่งขึ้น โดยพิจารณาและวิเคราะห์อย่างละเอียดว่าผลประโยชน์แห่งชาติของเราต้องการพึ่งพิงมหาอำนาจในด้านใด เพื่อที่จะสามารถรักษาสมดุลเชิงยุทธศาสตร์และรักษาผลประโยชน์ของชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒. ไทยและอาเซียน ควรใช้โอกาสจากกลไกนี้เพื่อเสริมบทบาทในเวทีพหุภาคีและขยายความร่วมมือกับจีน โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจและความมั่นคง ตัวอย่างเช่น การปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี เป็นต้น ขณะเดียวกันก็เป็นความท้าทายที่ต้องรักษาสมดุลเชิงยุทธศาสตร์ระหว่างอิทธิพลของจีนกับมหาอำนาจอื่น เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อเสถียรภาพ ความเป็นกลาง และความหลากหลายของภูมิภาค

ข้อมูลอ้างอิง

- CGTN. (๕ กันยายน ๒๕๖๘). บทวิเคราะห์ : จีนเป็นประธานการประชุมสุดยอด SCO เป็นครั้งที่ ๕. <https://thai.cgtn.com/2025/09/05/ART11757057314666688>
- Henrietta Levin. (2025, September). China Showcases Global Ambitions at Shanghai Cooperation Organization Summit. https://www.csis.org/analysis/china-showcases-global-ambitions-shanghai-cooperation-organization-summit?utm_source=twitter&utm_medium=social
- สมาคมผู้สื่อข่าวไทย-จีน. (๒ กันยายน ๒๕๖๘). สี่จีนผิง : SCO มีความรับผิดชอบยิ่งใหญ่เพื่อสันติภาพและการพัฒนา. <https://www.tcja.or.th/2025/32764>
- Henrietta Levin. (2025, September). China Showcases Global Ambitions at Shanghai Cooperation Organization Summit. https://www.csis.org/analysis/china-showcases-global-ambitions-shanghai-cooperation-organization-summit?utm_source=twitter&utm_medium=social
- สมาคมสื่อมวลชนนานาชาติ ประเทศไทย. (๒๗ กันยายน ๒๕๖๘). ‘GGI’ ยุทธศาสตร์โลกล่าสุดจาก สี่ จีนผิง ยกระดับกลไกโลก มุ่งเน้นความยุติธรรมและเสียงของประชาคมโลกได้ https://www.imctnews.com/news_details-news-10116.html
- Ramin Babayev. (2025, September). Tianjin SCO Summit 2025: The Eastern Response to the Global Governance Crisis. https://modernndiplomacy.eu/2025/09/05/tianjin-sco-summit-2025-the-eastern-response-to-the-global-governance-crisis/?utm_source=twitter&utm_medium=social

www.sscthailand.org

๖๒ ถนนวิภาวดีรังสิต แขวงดินแดง เขตดินแดง กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐

sscthailand

sscthailand